

Александра Павићевић

Пламена тела. Спаљивање мртвих у Србији – од паганског ритуала до модерне кремације

Модерна кремација је била радикална новина у опхођењу према мртвом телу. Иако су се њени промотери позивали на раније традиције спаљивања мртвих, сличност са прехришћанским и нехришћанским посмртним праксама била је само формалне природе. Суштински, у њој је био садржан сасвим другачији порив: жеља за што бржим и неосетнијим, што чистијим, што лакшим и „лепшим“ уклањањем тела. Атеистичка, а некада чак и нихилистичка схватања која су пратила ширење ове идеје, а касније и праксе, нису испрва доводила у питање пијетет према мртвима који карактерише хришћанску цивилизацију. Модерна идеја кремирања мртвих заправо је била бременити знак промена у другим сферама живота, а понајвише знак почетка времена које ће настојати да оствари бесмртност изван оквира постојећих религијских учења.

У овој књизи ауторка настоји да појаву идеје и праксе модерне кремације протумачи као тоталну друштвену чињеницу, као ону која представља сажетак историјске епохе у којој је настала и најаву оне у којој ће се развијати и реализовати. Прича започиње у Европи 18. века, а затим се, пратећи испреплетане нити историјских, културних и друштвених промена, креће према данашњици. Различита друштва у различитим временским периодима различито тумаче и користе нови/стари обичај спаљивања. Због тога се као главна нит приче јавља покушај да се одговори на питање, како је тај нови облик суочавања са смрћу, тај нови однос према телу покојника, нови начин одлагања леша, био интегрисан у постојеће колективне и индивидуалне идентитетске праксе. Да ли и како идеја а касније и пракса модерног кремирања сведоче о начину на који је човек дефинисао и данас дефинише своје место у времену и вечности?

Ко су биле прве присталице и промотери кремације у модерној Европи, како су о њој размишљали песници, а како лекари, ко је био пионир кремационистичке идеје у Србији, зашто је први крематоријум у Југославији отворен тек 1964. године, иако је кремационистички покрет овде био међу најраније уобличеним у односу на друге балканске и источноевропске земље, зашто високи функционери КПЈ нису бирали кремацију, иако је она сугерисана као најсигурнији израз *раскида са сујеверјем и*

религијским заблудама, зашто је Иво Андрић желео да буде кремиран и на који начин је на посмртну судбину Николе Тесле утицала чињеница да су његови посмртни остаци спаљени, а не сахрањени...? Књига која се налази пред читалачком публиком пружа одгове на ова, као и на многа друга интригантна питања везана за развој модерне кремације.